

N:o 44.

Ank. till Riksd. Kansli den 27 Mars 1875, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af väckt förslag angående medgifvande af skatteköpsrätt till sådana kronohemman, som blifvit från kungsgård eller annan Kronans egendom lagligen afskildä.

(I. A.)

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till Stats-Utskottets behandling hänvisad, motion (N:o 60) har Herr *J. Andersson* från Östergötlands län föreslagit, att Riksdagen skulle förklara sig medgifva, att äfven sådana kronohemman, som förut varit någon kungsgård eller annan Kronans egendom underlydande, men blifvit i laglig ordning derifrån skilda, må kunna försäljas till skatte under samma vilkor, som uti 1848 års Kongl. kungörelse, rörande ännu, äro för vanliga kronohemman bestämda.

Då motionären såsom anledning till sitt förslag uppgifvit de åtgärder, som skulle egt rum med afseende å sökt rätt till skatteköp af vissa inom Brunneby socken, Bobergs härad och Östergötlands län belägna, förr under f. d. kungsgården, numera indragna öfverstelöjtnantsbostället Kungs Norrby lydande hemman, har Utskottet förskaffat sig de handlingar, som ifrågavarande hemman röra, och af dem inhemtat:

att, sedan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande genom särskilda åren 1762 och 1766 fällda utslag medgifvit boställsinnehafvaren fri disposition öfver dessa hemman, men derå sittande åboar öfver utslagen klagat, Kongl. Maj:t i bref den 8 November 1771 förklarar, att enär brukarne å hemmanen vore för Kronans åboar och ej för indelningshafvarens land-

bönder att anse, och de ej allenast sjelfve en längre tid hemmanen orubbadt innehafvt utan ock deras förfäder före dem hemmanen försvarligt och väl häfdat, det förhållande, att de ej till förvärfvande af laglig åbo- och besittningsrätt derå sökt och erhållit immission, ej vore någon så betydande omständighet, att de derföre kunde från hemmanen bortköras, alltså blefve Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes utslag upphäfna;

att sedermera och efter det genom Kongl. brefvet den 21 Mars 1791 förordnats, det bostället Kungs Norrby skulle vid dåvarande innehafvares afgång till Kronan indragas, åboarne sökt att få köpa hemmanen till skatte, å hvilken ansökan Kongl. Maj:t den 23 Augusti 1792 meddelat det slutliga besked, att som bostället komme att återtaga sin egenskap af kungsgård och Kongl. Maj:t till vinnande af större inkomst för Kronan af kungsgården vid det tillfället torde anse oundgängligt, att de derunder lydande hemman varda återförda till deras förra rå- och rörs-skyldigheter, kunde Kongl. Maj:t ej till det sökta skatteköpet lemna bifall;

att derefter den hemmanen åliggande dagsverksskyldighet till Kungs Norrby blifvit genom ett Kongl. bref den 27 Maj 1799 bestämd och delvis fortfarit till midfastan 1871, då den i följd af särskildt gifna beslut helt och hållet upphörde;

att efter sistnämnda tid en del af åboarne åter sökt att få till skatte köpa sina innehafda hemman, men att denna ansökan blifvit af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande under åberopande af § 77 Regeringsformen samt riksdagsbesluten af den 2 Maj 1810 § 13 och den 12 November samma år § 8 afslagen, och att de besvär, som mot Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes beslut anförts, blifvit af Kongl. Kammar-kollegium ogillade, dervid utom de af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande för afslaget anförda grunder jemväl åberopats ofvan omförmälda Kongl. beslut af den 8 November 1771 och den 23 Augusti 1792, samt att Kammar-kollegii utslag blifvit af Kongl. Maj:t genom resolution den 8 Maj 1874 fastställt.

I ändamål att visa, det hemmanen i andra afseenden betraktats lika med rena kronohemman, som under stadgad åborätt besittas, har motionären tillhandahållit Utskottet tvänne handlingar rörande ett af dem, nemligen $\frac{1}{4}$ mantal Pattviken, hvilka handlingar utvisa, den ena att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Östergötlands län den 20 Maj 1854 med stöd af Kammar-kollegii kungörelse den 29 Februari 1808 till åbo å hemmanet antagit Carl Nilsson i Westanå, och den andra att Kongl. Maj:t i dom den 9 Oktober 1873, under åberopande af Kongl. kungörelsen den

8 Maj 1863, ålagt Carl Nilsson att till sysslomännen i hans under konkurs varande bo afträda besittningsrätten till samma hemman.

Ehuru, hvad nu omförmälda hemman angår, frågan om deras försäljning till skatte blifvit genom myndigheters beslut afgjord och dessa beslut ej kunna blifva föremål för Riksdagens öfverläggning, torde sådant dock, efter Utskottets förmenande, ej utgöra hinder för upptagande till behandling af motionärens förslag, helst detsamma angår äfven andra hemman, de der förr varit under kungsgårdar eller andra Kronans egendommar lydande, men sedermera blifvit derifrån i alla afseenden skilda och till deras nuvarande innehafvare under stadgad åborätt upplåtna; och enär, derest dessa hemman för andra fall än i fråga om skatteköp kunna såsom rena kronohemman anses, den inskränkning i afseende å beviljande af sådana köp, hvartill det i § 77 Regeringsformen införda stadgande om Riksdagens samtycke för deras afyttrande föranleder, kan genom ett Riksdagens till sådan försäljning lemnade medgifvande undanrödjas, torde i detta hänseende hinder ej möta för bifall till motionärens förslag. Det vill ock synas Utskottet, som skulle ett slikt medgifvande ej för staten orsaka någon förlust, snarare tvärtom; men då en vidare utredning af frågan i denna del dock torde för dess tillförlitliga bedömande vara erforderlig, samt då en sådan utredning naturligen ej kunnat inom Utskottet åstadkommas, har Utskottet funnit sig böra hemställa, att Riksdagen måtte i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes, efter det frågan vunnit behörig utredning, för Riksdagen framlägga förslag till sådana bestämmelser, som möjliggöra försäljning i vanlig ordning till skatte af sådana under stadgad åborätt upplåtna hemman, som förr varit under kungs- eller kungsladugårdar lydande, men blifvit derifrån helt och hållet skilda.

Stockholm den 27 Mars 1875.

På Stats-Utskottets vägnar:

ARVID FR:SON POSSE.